ROMANIAN CULTURAL MARKS AND THEIR REVERBERATION IN THE PRESS OF THE TIME : CASE STUDY, TOMIS MAGAZINE, 1968 (JULY - DECEMBER)

Oana Magdalena Cenac
Assoc. Prof., PhD., „Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract: Our study aims to capture and analyze the most relevant aspects of the cultural and literary life in the post-war period, i.e.1968, as they were reflected through the eyes of „Tomis" magazine editors.

Keywords: „Tomis", culture, ideology, cultural context, literature.

Revista lunară „Tomis", editată de Comitetele pentru cultură şi artă ale județului Constanța, publică în paginile ei, pe parcursul anului 1968, o serie de articole, semnate de cunoscuţi oameni de cultură ai epocii. Demersul nostru are în vedere analiza celor mai importante articolele publicate în perioada iulie-decembrie, care creionează contextul ideologic al epocii, comentează producţiile literare şi activitatea unor oameni de cultură reprezentativi.

Al. Protopoescu analizează *Pagini de critică literară* (Fundația pentru Literatură și Artă, Regele Carol II, 1938) de Vladimir Streinu, un demers dificil, autorul fiind „aproape cu neputință deprins în cingătorile vreunei formule. [...] Idealul lui Streinu se îndreaptă spre acel critic cu unica deprindere a reflecției estetice", iar „orice altă sculă descoperită asupra cercetătorului de literatură e de natură să ne alarmeze și să ne facă neîncrezători". Și continuă: „Singura menire precisă a criticului: *opera de artă în sine*". Analiza articolelor care compun volumul îl determină pe semnatarul articolului să-l considere pe V. Streinu „cel mai riguros poate chiar cel mai pedant critic dintre cele două războaie. Se remarcă desăvârșitul rafinament intelectual cu care el divulgă simbiozele poetice, ceea ce indică pe de o parte o temeinică exigență în afirmarea unicului artistic, pe de altă parte un mod de apărare a specificului național. Ușor fastuos, ușor galant în gesturile sale critice, cu voluptatea speculației estetice, [...] având în cel mai înalt grad arta eruditului de a-și deghiza impresia, Vladimir Streinu [...] este un critic care nu se citește, ci se învață".

Cornel Regman semnează articolul *Doinaș refuzat de critici* (I), un demers menit a-l plasa pe cunoscutul autor la locul său binemeritat în peisajul literar românesc. El se întreabă retoric: „Ce forțe conjugate și ce neprielnică zodie intră în joc pentru ca un poet ca Ștefan Aug. Doinaș, care întrunește în personalitatea sa însușiri eminente ajunse la desăvârșirea maturității, să fie menținut în planul de penumbră rezervat tuturor mediocrităților, în timp ce printr-un activ sistem de impulsionare, [...] talente mult mai puțin temeinice, aflate încă în stadiul virtual, sunt supraestimate, impuse prin uzurpare scării de valori a cititorilor?" Admițând că în creația sa mai nouă, „poetul experimentează tonuri și modalități inedite de expresie și chiar o înnoire de substanță (evidențiată în parte și în volumul precedent *Omul cu compasul*), laolaltă cu unele suprafețe mai sumar tratate", semnatarul articolului concluzionează că aceste aspecte nu pot constitui argumente pentru a-i „rezerva poetului un statut de indiferență".

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

În articolul *Poezia lui Ion Barbu și exegeza recentă*, Marin Mincu reclamă ca necesară „o abordare de ansamblu exhaustivă" a operei barbiene, mai ales că „ultimele exegeze n-au făcut decât să amestece unghiurile de receptare, apelând, mascat, la vechi afirmații critice". Salutând demersurile critice necesare, utile, dar incomplete ale lui Al. Paleologu, Basarab Nicolescu și C. Dumitru, autorul articolului notează: „Prin abordările parțiale întreprinse de Al. Paleologu, Basarab Nicolescu și C. Dumitru, s-au făcut deja pași considerabili în mersul exegezei barbiene. Ceea ce rămâne de acum înainte este cuprinderea sintetică, printr-o abordare de ansamblu exhaustivă. Întâlnirea tuturor drumurilor pentru o imagine unică".

Opiniile formulate de Ștefan Aug. Doinaș în articolul „*Formula poetică – un blazon care obligă,* au fost precedate, după cum mărturisește semnatarul, de „apariția unor volume de versuri: *Cine mă apară* de Gheorgeh Pituț, *Metamorfoze* de Victoria Ana Tăușan, *Tinerețea lui Don Quijote* de Marin Sorescu". Încercând să explice conceptul din titlul articolului, notează: „Fiecare poet tinde spre o formulă poetică proprie ca spre blazonul distinctiv al personalității sale. Formula poetică poate să însemne doar o sumă de procedee care-l singularizează pe un creator; dar ea poate să cuprindă [...] o inedită viziune asupra realului și o nouă artă poetică, definind o nouă voce a unei culturi, un nou teritoriu al existenței, explorat cu mijloace strict personale și oferit sensibilității și spiritului nostru. Există poeți care nu ajung la această formulă decât după o îndelungată activitate; alții o posedă de la început".

I.Nuredin semnalează apariția volumului *Filozofia valorii* (Editura Fundația Regele Mihai I, 1945), de Petre Andrei, o carte pe care recenzentul o privește „cu satisfacția câștigului ce ni-l dau reușitele analize uneori în detaliu privind valoarea, sistemul de valori, geneza, cunoașterea și realizarea lor, dar și cu anumite rezerve privind mai ales rigurozitatea științifică – obiectivă a afirmațiilor care nu mai pot satisface pe cercetătorul actual".

Petru Tulniceanu, recenzentul volumului *Versuri* (E.P.L,1968), de Virgil Mazilescu, consideră creația lirică a acestuia un „seismograf defect care desenează cu intermitențe pe hârtia milimetrică diverse linii și curbe". Sunt sesizate elemente din recuzita suprarealistă, chiar dadaiste, constituind „un experiment interesant în contextul actual al liricii noastre, care-i va permite clarificări și trasări de coordonate proprii".

În articolul *Marginalii coșbuciene la Hasdeu*, Constandina Brezu abordează „dintr-un unghi inedit relația Hasdeu-Coșbuc, grație prezenței în arhiva M.L.R a două din principalele lucrări ale lui Hasdeu, citite și adnotate de Coșbuc (provenite din biblioteca poetului): *Etymologicum Magnum Romaniae* și *Istoria critică a românilor*". Se apreciază că „mobilul fundamental care-l determină pe poet să întreprindă cercetarea *Enciclopediei* lui Hasdeu nu ține de un scop absolut practic, ci urmărește completarea unor compartimente ale culturii poetului, cum ar fi filologia, folclorul, etnografia, mitologia, cu alte cuvinte tot ce poate implica noțiunea de enciclopedie a unui popor".

Ion Florea semnalează „în noianul de reviste apărute de la începutul secolului pe aceste meleaguri, în primul rând în Constanța, dar și în Tulcea sau Hârșova", apariția unei publicații „unice prin preocupări care purta un subtitlu semnificativ: „Revista Ligei pentru apărarea limbei" sau, de la al treilea număr al lunarului, „Revista pentru apărarea limbei" și „Selecțiunea", documente de epocă „în stare să lumineze dintr-un unghi inedit viața culturală a Constanței la începutul acestui secol".

Sub titlul *Scriitori în amintiri. Ion Minulescu*, Virgil Carianopol se referă la „câteva însemnări scurte, pentru că ele se integrează unui text mai lung, privind diferitele manifestări ale lui Minulescu".

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

Numărul din luna iulie al revistei publică poezie de Barbu Cioculescu, Aurel Dumitrescu, Ion Armanu, Vasile Negreanu, Aurelian Iorga, Rodica Ciocârdel, Ion Faitâr, Ștefania Plopeanu, Sanda Ghinea, Elena Pele, Iancu Defta, și fragmente de proză, semnate de Jean Nedelcu, Mircea Ionescu, Maria Cioti, Anatolie Paniș și Eugen Lumezianu. În rubrica *Din lirica universală*, se publică poezie semnată de Vicente Blasco Ibanez și Salvatore Quasimodo, traducerea fiind asigurată de Idea Camozzi-Andreșoiu.

Al. Protopopescu analizează romanul lui Marin Preda: *Intrusul*(E.P.L., 1968): „Ultima carte tipărită a lui Marin Preda pare multă vreme un fel de «confesiune a unui copil al secolului». ... Mai presus de orice stă vocația personajului, a caracterului literar pe care Marin Preda o are în cel mai înalt grad, și existența lui Ilie Moromete ne scutește de orice altă probă... *Intrusul* începe prin a fi o retrospecție simetrică, poate chiar prea simetrică, pe care Călin Surupăceanu o întreprinde cu o brutalitate ce tinde să-i devină specifică. [...] Artisticește vorbind, abia acum romanul își dezvăluie tainele, și acea dualitate de mijloc observată la început își justifică rostul. Pe de o parte aflăm drama unui Surupăceanu material, ancorat în prezent, hărțuit în întâmplări cenușii, obligat la convenții și constrâns de legi, pe de altă parte începe romanul evaziunii din realitate într-o lume ideală, la fel de dificilă și chinuitoare. Eroul lui Marin Preda vine dintr-una spre cealaltă și marea revelație a acestui drum este chiar una dintre izbânzile cărții.”

Cornel Regman se referă la *Doinaș refuzat de critici*: „Sfârșeam foiletonul precedent întrebându-mă dacă nu cumva creația lui Doinaș conține în formula ei și pricinile unei insatisfacții ale cititorului, ce s-ar putea converti în tot atâtea argumente în mâinile unor critici grăbiți, dispuși la minimalizare. Argumente îndemnând o dată în plus la tăcere, căci – cum am putut vedea – prea puțini dintre profesioniștii cronicii literare au găsit de cuviință să dea seamă despre *Seminția lui Laokoon* (Editura Tineretului, 1966). (Am remarcat, în schimb, prezența colegială a criticilor-poeți, unii dintre ei critici adevărați: Victor Felea și Gh. Grigurcu, alții, ca Laurențiu Ciobanu și Cezar Baltag, buni mânuitori ai foiletonului eseistic). Parte din rezerve le-am găsit de altfel formulate în chiar puținul ce s-a scris despre poet. Dacă pe Laurențiu Ulici («Contemporanul», nr.14/1968) îl nemulțumește și-l obosește doar... perfecțiunea poeziei lui Doinaș, în schimb Cezar Baltag («Gazeta literară», nr. 4/1968), a cărui concluzie, elogioasă dar îndeajuns de indeterminată, e că «*Seminția lui Laokoon* reprezintă, fără îndoială, un moment poetic important», nu scapă prilejul de a sublinia ceea ce socotește a fi un anume conceptualism în versurile comentate și de a semnala unele eșecuri pe această linie...”.

Marian Mincu expune posibilitățile prozei: „Este indiscutabil că apariția unor prozatori ca Nicolae Breban, Alex. Ivasiuc și Dumitru Țepeneag (ca să-i numim pe cei mai controversați) anunță o interesantă restructurare a genului. Ivirea lor se include unei evoluții de durată a prozei românești, în fireasca prelungire a fenomenului epic interbelic. Astfel, Nicolae Breban sondează viguros lumea clocotitoare a energiilor latente... Prozatorul reușește să parcurgă printr-o introspecție liniară granițele subconștiinței unui personaj cu tare patologice, cum este anticarul Pamfil, de exemplu. [...] Modalitatea prozei analitice a lui Al. Ivasiuc se pune în prelungirea unui modernism acut... Al.Ivasiuc răstoarnă marginile realului dat, intersectându-l cu unul psihic de absolută subiectivitate și prin aceasta rupe vălul static al aparențelor, instaurând posibilitatea dinamismului în oricare lucru, în oricare act... În general, eroii lui Ivasiuc au mania introspecției, disecându-și disperați propria existență și justificându-și-o. [...] La Dumitru Țepeneag, firul epic a dispărut sau în orice caz nu contează. Prozatorul nu mai ține cont de recuzita clasică a genului epic, negând de fapt orice separare de această natură. Într-o proză simbolică totul este posibil, depinzând în ultimă instanță de zonele explorate”.

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

Dumitru Mureşan prezină antologia de versuri -*Monada*- semnată de Cezar Baltag: „Antologie selectivă, *Monada* este totodată un debut paradoxal, deoarece operaţiile substanţiale pe trunchiul poemelor mai vechi au fost făcute într-o lumină nouă de sine, în sfârşit deplină şi revelatoare. Poemele selectate sunt triumful adevăratei strune orfice, după repetate experienţe pe strunele învecinate, aproximative, triumful sublimării lexicului favorit, caracteristic, sunt în fine certitudinea unei formule ritmice distincte, cristalizarea unor căutări".

Alexandru Mihalcea scrie despre studiul lui Edgar Papu: *Călătoriile Renaşterii şi noi structuri literare* (Editura pentru Literatură Universală, 1967): „După stabilirea riguroasă a premiselor care au generat noile structuri literare, studiul se ocupă de acestea, în toate implicaţiile lor: lărgirea imensă a artei de cunoştinţe, răsturnarea totală a unor concepţii, în sfârşit - «consecinţe în noul tablou al vieţii» cum îşi intitulează E. Papu unul dintre capitole... Pe lângă informaţia ştiinţifică, erudită – contrazicând afirmaţia iniţială că «nu este o lucrare de erudiţie» - cartea lui Edgar Papu este scrisă alert, într-un stil care îmbină rigoarea exactităţii cu imaginea ades strălucitoare. Este, în cel mai adânc înţeles al cuvântului, o carte de idei".

Nicolae Motoc recenzează volumul *Câmpia eternă*, semnat de George Alboiu, un autor care „se încadrează, cu însemne distincte, în falanga expresionistă a poeziei actuale, în imediata apropiere a lui Ion Gheorghe şi, mi se pare, cu şanse egale, alături de Grigore Hagiu, Gheorghe Pituţ, Dumitru Mureşan, Ion Alexandru, Nicolae Ioana şi Gheorghe Istrate. Expresionismul său este de factură mitică şi ar putea să se subsumeze, după o formulă concretă de Lucian Blaga în *Filosofia stilului*, unui tradiţionalism metafizic. [...] În *Câmpia eternă* cred însă că trebuie privite cu simpatie mai ales acele puternice răbufniri vitaliste, în firea poetului, care, dincolo de orice filiaţii sau similitudini, afirmă curajos primatul vieţii".

Intitulându-şi intervenţia *Încrederea în cuvinte*, Ştefan Aug. Doinaş analizează poezia lui Ion Gheorghe, poetul pe care îl consideră a fi „fenixul cel mai proteu al noii noastre poezii: el renaşte cu fiecare carte a sa, şi renaşte de fiecare dată altfel: *Vine iarba* (E.P.L. 1968) este ultima sa faţă poetică, cu totul diferită de *Zoosophia*, precedentul său volum de versuri, şi înrudită întrucâtva cu *Scrisorile esenţiale*. Posesr al unei formule poetice proprii, Ion Gheorghe se dovedeşte – intuitiv sau raţional – atât de conştient de riscul sclerozării manieriste... încât refuză – uneori cu ostentaţie – să semene cu sine însuşi, să se repete. Mimetism? Deloc. Ion Gheorghe nu se înnoieşte schimbându-şi modelele sau maeştrii... el se înnoieşte schimbându-şi – exterior – temele, modificându-şi – interior – viziunea asupra lumii şi vieţii, inventând necontenit un limbaj al său şi numai al său. [...] Înrudit, în poezia tânără, cu Ion Alexandru (al cărui expresionism e marcat de geamătul sau tăcerea scrâşnită a unei suferinţe sau culpe metafizice...) şi cu Gheorghe Pituţ (al cărui expresionism tinde spre imaginea cosmică a balanţei, a cumpănirii lucrărilor omeneşti şi a firii), Ion Gheorghe este exponentul unui expresionism mitic. Mitul principal (cel puţin în acest volum)... este acela al vitalităţii, al creşterii organice...".

Numărul din august al revistei publică versuri, semnate de Ileana Roman (*A fi*), Mariana Filimon *(Pământul pe care visez*) şi fragmente din nuvela *Acasă,* de Ilie Tănăsache.

În *Poet şi critic*, Cornel Regman îl aduce în prim plan pe Victor Felea, cel care mărturisea că „am început cu poezia şi critica în acelaşi timp" sau cum ar spune semnatarul articolului „poet şi critic într-adevăr, critic şi poet în fine. Dacă va fi fost cândva ager în primele timpuri, criticul a început devreme să dea semne de moţăială, iar poetul dintrânsul ani de zile s-a căznit să-şi administreze dozele cuvenite de retorică.[...]Revirimentul propriu-zis îl anunţă volumul de poezie din 1966, *Revers citadin* (E.P.L.,1966), al patrulea în seria volumelor sale, dar criticul – mai bine cunoscut decât poetul – era afirmat editorial la acea dată prin *Dialoguri despre poezie* (1965), certificatul unei activităţi care intrase oarecum în sfera de interes a cititorilor". Despre

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

lirica lui Victor Felea, recenzentul notează: „Psihologește interesantă, cu realizări de necontestat, bogată în virtualități, poezia sa are acest năravcă deschide prea multe uși, fără să închidă în urmă vreuna. Impresia finală (trezită mai ales din ultimul volum de versuri) este – ierte-ni-se neaoșismul - de casă cu ferestrele și ușile vraiște".

Lectura volumului *Oul și sfera* (E.P.L.,1967) de Nichita Stănescu îi relevă lui Al. Protopopescu „cel mai *european* poet din generația sa, unde *europenitate* înseamnă în primul rând *proporție*. Adică, câtă spontaneitate, câtă rigoare, câtă aventură, atâta disciplină. Poezia sa este înainte de toate o *tehnică spirituală*, adică râvnă întru aflarea celei mai desăvârșite expresii verbale pentru raportul subiect–obiect și univers". Dezbaterea filozofică aflată la baza poemelor care compun volumul *Oul și sfera* „se concretizează în niște *pseudo-psalmi* al căror tragism ține de însăși continuitatea materiei, implacabil ciclu pe care ființa nu-l poate percepe decât cu cuvântul". După analiza poemelor care compun volumul, recenzentul observă: „Nichita Stănescu este un poet de inspirație rece, fără broderii sentimentale, un «martir al clarviziunii». Poezia lui profund cerebrală, ermetică atât cât pretinde metafora *sui generis*, înaintează în *Oul și sfera* spre acea haliucinație simplă în care cristalul se zărește strălucind cu o infinitate de suprafețe. Este, negreșit, o chestiune de destin: «*Născut dintr-un cuvânt, îmi duc înțelesul / într-o pustietate divină*»".

În numărul din luna septembrie, se publică poezie, semnată de Ion Vinea, Andrei Ciurunga, Ermil Rădulescu, Petre Manolache, Mircea Lazăr, Dumitru M. Ion, Gheorghe Anca, Damian Necula, Abdișa Abdișa, Vasile Mihăescu, Vasile Petre Fati, Ion Pachia Tatomirescu, Ion Andrei, Matei Alexandrescu, Virgil Teodorescu, Grigore Sălceanu, Ioanid Romanescu, N. Caratană, Vasile Pop, Constantin Brătescu (Salsovia) și fragmente de proză, purtând semnătura lui Nicolae Oancea, Petre Vălureanu, Mihai Totolan și Dumitru Vunvulea.

În *Criticii și «critica»*, Marin Mincu realizează o radiografie dură a fenomenului critic românesc din epocă, pornind de la afirmarea rolului pe care îl are „critica adevărată" care „nu poate exista în afara vocației, deci înainte de toate ea cere talent. [...] Criticului *adevărat* îi revine sarcina menținerii armoniei necesare pentru ca tonul fundamental să nu fie acoperit de zgomotoase acorduri adiacente". După afirmarea acestor condiții necesare criticii valoroase, Marin Mincu prezintă realitatea epocii în care se constată că ceea ce lipsește cu adevărat criticii este „în mod fundamental *unitatea de principii*". Situația este exemplificată cu perioada interbelică în care „exista un ton impersonal al criticii, dedus în primul rând din unitatea principiilor estetice în judecarea operei. [...] Deși G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu își conturaseră deja o personalitate individualizatoare, ei, conform unui resort inexplicabil, ajungeau aproape la aceeași concluzie în declararea valorilor. Și desigur că numai de uniformitate a părerilor nu puteau fi învinuiți". În total contrast cu situația de atunci, critica și criticii de azi „se contrazic flagrant în judecățile de valoare, justificarea ținând adesea de umoarea criticului și nu de rigorile principiilor estetice". Finalul articolului clamează rolul şi statutul criticii: „Un critic pur nu cunoaște decât *opera*, făcând abstracție de circumstanțele apariției. [...] N-au decât să fie cât mai mulți critici, dar o *singură critică*. [...] Deocamdată trebuie instaurat *primatul criticii* și nu al «criticilor»".

Petru Vălureanu recenzează volumul de debut al lui Nicolae Oancea, intitulat *Roata* (E.P.L., 1968): „Cele cinci cicluri care alcătuiesc cartea, aparent fără să comunice între ele, sunt „niște oglinzi paralele care se luminează și se conțin reciproc".

Zeii prind șoareci (E.P.L, 1968),de Dimitrie Stelaru este „un auto-comentariu, o glosă" pe care autorul „o propune operei sale lirice". Este „cartea patetică a unei aventuri existențiale, a unui mod de a încerca și de a forța destinul prin gesturi de sublimă nebunie. Textul [...] e retoric,

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

fără exagerare însă și fără ca autorul să împingă relatarea pe panta sentimentalismului". Cartea se impune prin „varietatea momentelor confesiunii și bogăția registrului de mijloace literare folosite". Recenzentul apreciază „descripțiile poematice, diafane, [...] descripțiile dure, naturalistice, [...] cadrele idilice-câmpenești sau marine. Scenele tragi-comice ori grotești alternează cu cele eroice sau duioase. [...] Metafora e lucrată din materiale nobile, dar și din detritusuri și mucegaiuri".

Ion Buzași salută apariția unui volum „despre Ion Minulescu" semnat de Claudia Millian: „Subintitulată «triptic memorial: omul, opera, veșnicia», cartea este o evocare vie a amosferei literare de la începutul secolului al XX-lea și a celei interbelice, Minulescu fiind privit în cadrul complex al vieții sociale și culturale: pătrunderea și afirmarea poeziei simboliste, împrejurările legate de apariția revistelor «Insula» și «Revista celorlalți», cafeneaua Kübler sau terasa Oteteleșeanu, calvarul îndurat în timpul celor două războaie mondiale alcătuiesc elementele principale ale cadrului social și cultural în care figura pitorească a poetului Ion Minulescu se înfățișează nu întotdeauna pe prim plan, dar în permanență viguros și precis conturată". Analiza cărții oferă recenzentului posibilitatea să stabilească că „marea calitate a cărții constă în sobrietatea evocării, în evitarea tonului dulceag și siropos. [...] Cartea are semnificația unui discret și sfios omagiu postum, așa cum sugerează și finalul: «*Poate că de pe pajiștea smălțuită a infinitului vei prinde cuvintele mele ca pe niște boabe de mei pentru porumbeii cerului*»".

Același recenzent prezintă culegerea de studii, semnată Mircea Tomuș, și intitulată *15 poeți* (E.P.L.,1968). Titlul cărții este considerat a fi „polemic: fără s-o mărturisească, el vrea să sublinieze adevăratele valori ale poeziei românești – de la V. Alecsandri la T.Arghezi; creația acestora e discutată cu sobrietatea și competența cu care ne-a obișnuit din paginile revistei clujene". Scopul declarat al acestei exegeze este de a analiza „figuri proeminente ale poeziei românești. În cercetare, autorul începe de obicei prin a face un excurs în exegezele anterioare sau recente care îl obligă oarecum să ia atitudine". Despre maniera de analiză, Ion Buzași nu vede în Mircea Tomuș un polemist, „un bătăios, căci autorul este în linii generale de acord cu exegeții anteriori, observațiile sale aducând doar nuanțări ale problemelor sau aprofundări ale unor sugestii culese din cercetări trecute".

Vasile Petre Fati prezintă *Bunavestire* (E.P.L.,1968), ultima carte a poetului Ilie Constantin, care, „fără a se impune în mod deosebit, fără a avea amploarea succesului, rămâne dovada talentului acestui poet și, mai ales, a faptului că poezia sa a intrat în rigorile artei pe un drum particular, definitoriu". Stilistic, Ilie Constantin este „un rafinat al cuvintelor și al unei anume sintaxe poetice, cum poate mai este doar la Ștefan Aug.Doinaș, cu tot atâta risipă de aurărie, dar fără garderoba romantică a acestuia. Savant în frazare, imprevizibil în expresie și cu destule inițiative lexicale, poetul este un architect vigilent al edificiului său. Suplețea, o geometrie aparte în ordonarea materialului liric, majestatea și o prețioasă lipsă de sinceritate, în sensul obiectivității lirice, sunt alte caracteristici ale demersului său". Analiza volumului îi relevă recenzentului un „poet circumspect cu cuvintele, atent la nuanțe, cu un echilibru formal doveditor de atâtea energii, cu gustul pentru antichitate", care „izbutește cu această carte să se înscrie în peisajul poeziei noastre ca o individualitate bine conturată".

În *Simptome ale diversității poetice*, Ștefan Aug.Doinaș pornește de la observația certă că „diversitatea stilurilor poetice derivă din diversitatea vieții literare care, la rândul ei, răspunde diversității spiritului național: este de neconceput o direcție unică a poeziei noastre contemporane pentru că o atare situație ar presupune că spiritul național românesc are o singură coardă, un singur organ, adică o receptivitatea limitată și fixate odată pentru totdeauna". Sursa diversității noastre actuale este, consideră autorul articolului, „diversitatea pe care lirica românească a

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

acumulat-o și a nuanțat-o treptat, de-a lungul a două sute de ani". Articolul analizează „trei simptome ale acestei diversități care marchează astăzi, mai mult ca oricând, tinerețea poeziei noastre". Primul dintre acestea este George Alboi[u] și al său volum *Câmpia eternă* (E.P.L.,1968) cu care „se înscrie în familia tinerilor expresioniști". Urmează Mihai Elin cu placheta *Treaz între două cadrane* (Luceafărul, 1968)*: „*Starea firească a poetului e veghea: el nu se lasă atras în vâltorile întunecate ale somnului, refuză confundarea cu elementele nocturne, manifestând astfel o trezie care-l definește ca anti-romantic". Ultimul este Virgil Mazilescu a cărui lectură „ni-l reactualizează pe Voronca, punându-l pe acesta într-o lumină mai avantajoasă; ceea ce probează că poezia voronciană posedă încă virtuți fertilizante, că Ilarie Voronca n-a fost numai un poet de sezon". În finalul demonstrației sale, pe care și-ar fi dorit-o mai amplă, recenzentul notează: „Acestea sunt numai trei – din multele simptome care atestă diversitatea liricii românești de astăzi. Fiind vorba de poeți debutanți, am considerat experiențele lor – oricât de valabile – doar ca niște *simptome*; pentru a se transforma în *repere* fixe ale unor direcții existente în poezia noastră actuală, ele au nevoie să fie continuate, adâncite, investite cu o pecete și mai personală".

Nicolae Motoc semnalează apariția volumului *Versuri* (E.P.L. 1968), semnat de M. Ivănescu: „Această orientare spre *poezia reală*, care pune, evident, accent pe utilitatea cuvântului [...] coincide cu un anume pragmatism, de soiul empirismului radical al lui William James. [...] În acest spirit, Mircea Ivănescu nu se poate plânge că n-are precursori. Concepția sa despre poezia *reală* reprezintă o orientare estetică *cu stagiu*, ca să spun așa". Printre „slăbiciunile" semnalate, N. Motoc notează: „Poezia sa se resimte mai ales prin simțul exact al realului, al expresiei detașate, sarcastice și de influența unui «pragmatic» francez contemporan: Jacques Prévert. La noi, cei mai reprezentativi poeția ai generației «de mijloc», Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Ion Caraion, trecuți existențial prin experiențe radicale, sunt în fond tot niște «pragmatici». De altfel, influența acestora asupra versurilor lui Mircea Ivănescu este ușor de detectat nu numai în privința orientării, ci și în detalii". Analiza volumului îi relevă recenzentului un poet ale cărui obiective sunt „modeste". Un alt aspect „ține de insistența cu care este bombardat cititorul cu imagini și date livrești. Chiar dacă intenția lui a fost de a-și bate joc de obiceiul criticii de a nu fi de acord cu invaziile livrești în poezie, acest fapt nu-l avantajează. Rămâne interesantă preocuparea, de sorginte pavesiană (*Lavorare stanca*), de a folosi în poezie *imaginea-povestire*, [...] un procedeu care face din multe poezii un fel de micro-schițe [...] care anunță, după părerea mea, și un prozator".

Michaela Bulgărea dialoghează cu Virgil Teodorescu. Temele dialogului sunt variate: auspiciile estetice ale debutului, opinii despre „neosuprarealism" și relația acestuia cu doctrina suprarealismului „clasic", despre capriciu sau nu în ceea ce privește disocierea în critica literară între „experiment poetic" și „experiență poetică", despre „inflația poetică" și despre ce va urma *Rocadei*.

Articolul *Ion Vinea inedit. Ultima imagine, ultimele poezii* este pentru Gh. Sprințeroiu un prilej de a publica trei dintre ultimele poezii (*Moartea nu vine când o chemi, De ziua ta…* și *Rânduri dintr-un jurnal inedit*) ale celui evocat, „descoperite printre manuscrisele poetului aflate în posesia soției sale, Elena Vinea".

Al. Protopoescu recenzează volumul lui Ion Brad – *Ecce tempus* (E.P.L., 1968), „o culegere selectivă pe care autorul o înfăptuiește în propria poezie din ultimele două decenii. [...] Nu ceea ce se găsește cuprins în volumul de față, reluat sau adăugat, configurează profilul provizoriu încă al poetului, ci în primul rând cantitatea de versuri rămasă în volumele *Cu sufletul deschis* (1954), *Mă uit în ochii copiilor* (1962) ori *Fântâni și stele* (1965). [...] Titlul ultimei cărți

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

de versuri – *Ecce tempus* – îmi pare în primă instanță un fel de circumstanță sprijinitoare și lămuritoare".

În *Poet și critic II*, Cornel Regman propune o analiză a activității de critic literar a lui Victor Felea, așa cum se configurează în cronicile din *Dialoguri despre poezie,* care „păstrează destul de marcant caracterul partizan al întreprinderii. Ele mai sunt încă niște dialoguri despre prieteni și neprieteni. Mușcătorul Felea [...] a devenit cu acest volum o realitate, încă binișor ținută sub oboroc, căci literar vorbind, malița n-a devenit și un precipitant pe planul expresiei".

Analiza volumului îi relevă semnatarului articolului „o carte în care poetul se face simțit doar în măsura în care impune criticului pe care-l adăpostește, să se limiteze cinstit la ceea ce cunoaște bine: poezie și critică. [...] Criticul caută «experiența spirituală», «suportul existențial», «substanța lirică» ce stau la baza creației, nemulțumit când nu întâlnește decât «conduită»". Pentru Cornel Regman, activitatea de critic literar a lui Felea este apreciată, „considerând-o latura pozitivă a contribuției noului volum – preocuparea de a stabili cu exactitate, în legătură cu fiecare operă comentată, raportul foarte personal și delicat – favorabil sau precar – dintre intenție și realitate, dintre izbutire și ratare, fără insistență naturalistă asupra anatomiei, dar cu suficientă fermitate pentru a nu lăsa loc judecăților convenționale".

În *Eminesciana*, Marin Mincu analizează o parte a producțiilor critice apărute după exegeza călinesciană: „După ce Călinescu a căutat și a reușit să impună o viziune nouă asupra poetului național, explicită pe cât permitea misterul infuz ce stăpânește opera cercetată, au apărut, mai ales în ultima vreme, destule alte pretenții de comprehensibilitate critică. Unele [...] prelungesc șansa perenității operei (Ion Negoițescu) sau o consolidează prin relevarea nex-ului ideativ (D. Murărașu), pe când altele o diminuează localizând-o autohtonist pe direcția gheristă (Liviu Rusu, G.C.Nicolescu)".

Scopul declarat al articolului îl constituie analiza „ultimelor abordări mai serioase ale operei eminesciene, ce au fost destul de puțin comentate la apariție (în afară de I. Negoițescu). Aici se includ *Poezia lui Eminescu*, de I. Negoițescu, *Comentarii eminesciene* de D. Murărașu, *Eminescu și Schopenhauer* de Liviu Rusu și *Studii și articole despre Eminescu* de G.C.Nicolescu".

E. Vasiliu semnalează apariția volumului de versuri *Umbra femeii* (Ed. Tineretului, 1968) de Radu Cârneci pe care îl consideră a fi „ca un fapt editorial, ca realitate artistică demnă de luat în seamă și – firește – demnă de discutat. Volumul are un contrast de umbră și lumină care s-ar putea să fie o calitate, după cum s-ar putea să fie și un defect...Depinde de unghiul din care suntem dispuși să contemplăm faptul în sine!"

Deși volumul Lidiei Bote se intitulează *Antologia poeziei simboliste românești* (E.P.L.,1968), Florin Muscalu o catalogheză drept „o culegere selectivă a poeziei simbolite românești și nu o antologie. Aceasta neînsemnând o diminuare a valorii volumului. Dimpotrivă, o punere cu adevărat în drepturi a lui". Scopul autoarei este „de a introduce pe cititor într-un climat poetic specific, identificându-l de-alungul întregii poezii românești, trecând deci peste limitele didactice". Despre maniera în care a realizat selecția autorilor, se precizează că aceasta „nu poate fi nici exhaustivă, nici infailibilă, nici pe măsura tuturor gusturilor." Așadar au trecut testul selecției Al. Macedonski, Traian Demetrescu, D.Anghel, I. Minulescu, G. Bacovia, Emil Isac, Horia Furtună, Alice Călugăru ș.a.

Vopsește-ți părul castaniu (Ed.Tineretului, 1967) de Valentin Raus, este, după cum menționează recenzentul său, Gh. Postelnicu, „un volum de nuvele" care cuprinde „cu câteva fericite excepții, schițe și povestiri, piese de album cu subiecte din mediul rural sau semi-urban". Scopul demersului auctorial este „o reabilitare mascată a sămănătorismului", iar metoda folosită

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

„este simplă, ușor de controlat: personajele contemporane ca prezențe fizice sunt posedate de conștiințe vetuste.” Între punctele slabe ale volumului, recenzentul punctează lipsa de dinamism a intrigilor, superficialitatea analizelor psihologice, iar „toate drumurile povestirilor duc la lecția de etică, prezență masivă ca într-o bătrână fabulă”.

Cu apariția volumului *Teatru* (E.P.L., 1968) de Eugen Barbu, „se confirmă prejudecata că un autor consacrat într-un gen literar, greu își va putea depăși consacrarea abordând un alt gen”. Debutul cu piesa *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* a fost urmat „de o ezitare care l-a ținut în afara scenei până anul trecut, când a descins cu o nouă piesă, de astă dată mult mai bună și poate mai aproape de o piesă adevărată, farsa *Sfîntul*”. Analiza lui Stere Gulea se oprește asupra a doua piese *Sfântul* și *Labirintul*, piese „care-l ridică pe dramaturg” căci Eugen Barbu „știe să înconjoare cu abilitate un subiect, să-l ducă până la capăt, dar eludează, prin facilitatea discursului, tocmai esența subiectului. Povestește atractiv și antrenant, dar expediază subiecte care dădeau șanse la piese de mare interes”.

Petru Tulniceanu semnalează apariția volumului *Nemoarte* (Ed.Tineretului, 1968) de Dimitrie Stelaru, o carte care nu face decât să sporească „prestigiul liric al poetului, laureat al poeziei pe anul 1967 și să-i adauge o notă de firesc și de limpezime”. Poetul „fantazează despre sine proiectându-se în diverse ipostaze, monologul liric, fulgurant, devenind modalitatea sa predilectă. Ipostaza propusă de poet este aceea a unui *nelegiuit, biruitor învins, blestemat, bolnav*, și este determinată de izgonirea lui din astral. Poetul are sentimentul acut al frustrării, al condiției de paria impusă lui pe nedrept de forțe exterioare, modul de răzbunare sau mai precis de revanșare fiind găsit în evaziunea propriului eu, mai ales în *nemoarte*”.

Poezia lui Gheorghe Pituț, în special cea din volumul *Cine mă apără* (Ed.Tineretului, 1968), „păstrează mai toate dovezile poeziei ardelene, patetismul, sentința, dar și fragilitatea de totdeauna a poeziei, prezența unor mituri, a unei fabuloase lumi, dar și o energie deplină a cuvintelor”. Vorbind despre metafora la Gh.Pituț, Vasile Petre Poni, recenzentul cărții notează: „metafora, atunci când se întâmplă, pentru că poetul nu are o dispoziție permanentă pentru aceasta, devine globală, constituind de fapt, pretextul unei întregi poeme”. Se remarcă incipitul cărții care stă sub semnul unei invocații „către fantoma unui înțelept aproape biblic ca măsură a lumii, simbol deschis al guvernării unor tainice legi, cu neputință de surprins: «*Dacă-l întreabă lumea / spune un cuvânt / rotund și greu / ca piatra dintr-un râu / și mai ales: / să poți privi-ntr-un om / e cea mai mare / întâmplare*». (*Înțeleptul*)”.

Pentru Nicolae Motoc, Mircea Ciobanu este un „poet remarcabil prin rafinament și vigoare, printr-o tehnică impecabilă și prin capacitatea de a se apropia intuitiv de esențe – într-un cuvânt, hotărât să se ridice la *modul intelectual al lirei”*.

Cartea *Patimile* (Ed.Tineretului, 1968) este „ruptă în două: de o parte primele cicluri (șapte la număr), de alta, ciclul cel mai substanțial, care-i dă și titlul: *Patimile”*. Ceea ce conferă unitate volumului este „în primul rând tematica, cartea fiind în întregime o încercare de a surprinde zvârcolirile imprevizibile, nu o dată cutremurătoare, ale subconștientului, dintr-un unghi de vedere existențialist de tip kirkegaardian”.

Analiza volumului îi relevă recenzentului „o sinteză originală a tuturor tendințelor poetice barbiene, în care parnasianismul (în ce privește rigoarea), balcanismul, expresionismul și intelectualismul fuzionează fericit. Pasta limbajului este mult mai densă, mai plină de seve, simțindu-se binefăcător, și greu identificabil totuși, duhul lui Blaga. Axul poemului, fiindcă este vorba de un lung poem, este ideea coborârii în infernul stărilor sufletești confuze încă, ca la hotarul dintre somn și moarte, *infernul alb*, unde poetul este osândit să alunece ca într-o *țară răsturnată*”.

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

Lia Vasilescu surprinde două fațete ale lui Gib Mihăescu - autorul și criticul dramatic – aspecte mai puțin cercetate de exegeții scriitorului. Semnatara articolului se oprește la cronicile dramatice „privind reprezentațiile Teatrului Național din Cluj, apărute în revista «Gândirea», al cărui colaborator literar constant a fost, fără a-i împărtăși însă și ideologia". În ceea ce privește activitatea de autor dramatic, este amintită piesa de debut – *Pavilionul cu umbre* – în care „Gib Mihăescu caută să sondeze în adâncime sufletul omenesc frământat de patima dragostei, a geloziei și aurii". Calitățile piesei sunt „umbrite de stângăcia pe care scriitorul o dovedește în înlănțuirea episoadelor piesei, de dinamismul ei atât de palid". Finalul articolului surprinde capacitatea scriitorului de a-și înțelege și accepta limitele: „Perioada în care Gib Mihăescu a fost interesat de fenomenul teatral reprezintă probabil o etapă de autoconfruntare. Faptul că prozatorul a renunțat să mai slujească Thalia, îmbrățișând proza, trădează o conștiință lucidă, care a optat pentru un gen față de care avea disponibilități infinit mai mari".

Cu articolul său – *Conachi – poetul* – Petru Tulniceanu încearcă să demonteze o idee preconceptă referitoare la Costache Conachi pe care „spiritele antrenate în cursa fără scop a poeziei moderne" îl consideră „desuet și iremediabil compromis. [...] Recitindu-l, îți dai seama că poetul e apropiat de sufletele noastre mai mult decât s-ar fi putut bănui, că dincolo de aparențe, este tot atât de modern, ca unii dintre cei ce moderni fiind nu s-au pretins niciodată. Conachi face parte din categoria de spirite care rămân consecvente cu ele însele, care își exagerează conștient trăsăturile firești ale temperamentului lor." Lectura poeziilor îi relevă lui Petru Tulniceanu un poet „îmbrăcat în haine fanariote, [...] cu suflet modern, fiind, printre altele un inițiat în ritualurile subtile ale dragostei: «*Doamne, giudecător drept, / Vezi ce foc imi arde-n pept / Și la ce stare-am venit / Din pricină c-am iubit. / Ah, vicleanule amori, / Prietene vânzători, / Tu ai rădicat cuțât / Asupra cui te-au iubit / Și în inima ai dat, / Fără să fiu vinovat*»".

Paginile de poezie, semnate de Marin Mincu, Vasile Terzea, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Docheru, Nic. Grig. Mărășanu, Ion Regman, Rodica Ciocârdel, Octavian Georgescu, Dumitru Mureșan, Ami-Amet Gemal și Dumitru Olariu, și fragmentele de proză, aparținând lui Constantin Pastor, completează tabloul literaturii române evocat în numărul din octombrie al revistei.

Articolul *Roadele culturii transilvănene în Dobrogea*, semnat de N. Talpă, A.Băleanu și N.Perțache, își propune să evidențieze „influența culturală bilaterală între Transilvania și Dobrogra, îndeosebi sub aspectul învățământului". Toate exemplele oferite de semnatarii articolului demonstrează „că, de-a lungul secolelor, prin relațiile lor cu frații dobrogeni, românii transilvăneni s-au dovedit a fi, cum spunea G. Anghelescu, „români prin excelență, cei mai activi păstrători ai limbii, obiceiurilor și culturii românești." Partea a doua a articolului, nu la fel de generoasă sub aspectul exemplificăriilor, surpinde „aspectul invers: influența culturală a Dobrogei asupra Transilvaniei."

Despre monografia *Dinicu Golescu* (Ed.Tineretului, 1968) de Gh.Popp, Ion Buzași consideră „că are toate calitățile cerute unei astfel de cărți: expunerea limpede, metodică și convingătoare a datelor esențiale în legătură cu unul din cei mai de seamă reprezentanți ai iluminsimului românesc". Cu toate acestea, analiza îi relevă recenzentului și o serie de aspecte care ar fi impus „o tratare mai amplă, mai ales asupra *Însemnărilor călătoriei mele* – cea mai originală și atractivă carte de proză din epoca literaturii iluministe românești (1780-1830), operă care a constituit un model pentru autorii de călătorii de mai târziu".

Teama de păsări (E.P.L.,1968), de Iosif Naghiu, este o carte pe care parcurgând-o, „cititorul constată că n-are de spus prea multe despre el, că pe undeva, în soluția concentrată, s-a

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

infiltrat prea multă apă". Analiza ideatică a volumului îl face pe Petru Tulniceanu, recenzentul său, să constatate că „primul ciclu, numit *Mitologie*, pe lângă faptul că nu-şi justifică decât vag titlul, se resimte de pe urma unor digitații, a unor căutări de exprimare proprie şi în afară de câteva poezii, el este un tribut plătit primelor sale încercări lirice".

În *Metamorfozelor poeziei* (E.P.L., 1968), de Nicolae Manolescu, recenzentul Al. Protopopescu punctează „tentativa criticului întru eliberarea poeziei şi implicit a criticii printr-o *sinteză* care păstrează totuşi ritmul bergsonian al momentelor disparate şi înlănțuite în acelaşi timp. [...] Virtuțile şi servituțile vin deopotrivă din încercarea temerară de a face din analiza critică un moment ideal, egal şi pe măsura idealității poeziei. Riscurile nobile şi venerabile ale unei atari convingeri stau, nu tocmai tăinuite, în fiecare secțiune a *Metamorfozelor*... în care *durante causa, durat effectus,* ceea ce trebuie tradus neapărat cu un adverb de aproximație: atâta timp cât durează cauza, *cam* atât durează şi efectul...".

În *Etape ale meditației lirice*, Ştefan Aug.Doinaş îşi începe demonstrația plecând de la observația că „tot mai mulți tineri de azi se angajează în lirismul meditativ. Tonul l-a dat, cu peste zece ani în urmă, Nicolae Labiş, cu vocea lui candidă şi silvestră. [...] De atunci, acest ton şi-a găsit amplitudinea şi gravitatea de rigoare prin lirica lui Nichita Stănescu, Ion Alexandru şi Adrian Păunescu".

În demersul său, Ştefan Aug.Doinaş identifică trei etape distincte: „prima etapă este cea a angajării în meditația lirică prin tratarea unor *teme* permanent umane: conştiința de sine a poetului, singurătatea, intercomunicarea umană, aventura cunoaşterii, sensul vieții etc."

A doua etapă cuprinde „sensibilități mai ascuțite, dublate de o conştiință estetică mai severă: e tipul poetului cu antene fine, atent nu la teme, ci la *situații de viață* fundamentale, pe care le şi traduce – literar – *în situații poetice* coerent elaborate de către inteligența artistică".

A treia etapă „e marcată de poetul *confesiv* prin excelență, la care ideile despre lume şi viață în general nu pot fi despărțite de carnea vie a unor mărturisiri dureroase, cutremurătoare. Valabilitatea universală a afirmațiilor poetice e dată de autenticitatea, de profunzimea strigătului liric: poetul e atît de intim în expresia sa, încât se revelează un *tip* nou de existență".

Plecând de la cele trei etape identificate, analiza se continuă cu stabilirea „a trei etape ideale pe drumul meditației lirice" în cadrul cărora se urmăreşte modul în care „trei poeți tineri"– Al. Protopopescu, Adi Cusin şi Adrian Păunescu – „reuşesc să le personifice".

Poetul de la Histria este Vasile Pârvan, „poetul filozof", cel care „a desfundat lacunele istoriei noastre vechi", afirmă Marin Mincu în articolul său: „Concepția spiritualistă asupra istoriei, construită de Pârvan, emană o mare forță contemplativă, punând omul în raport cu cosmosul şi dezvăluindu-i finalitatea demiurgică". Este menționat studiul *Idei şi forme istorice* în care „aspirația este de integrare a faptului individual într-o necesitate cosmică, decurgând din răsfrângerea în unitate a ritmului universal". Se afirmă că „forțele *tradiției* şi *inovației* desăvârşesc ritmul istoric punându-l într-o contemporaneitate absolută, dincolo de momentul dat. Istoria, după cum reiese din *Memoriale*, trebuie să urmărească un țel *eticist,* prin cercetarea luptelor omului pentru bine, adevăr, frumos şi fericire, explicarea înfrângerilor şi suferințelor, povestirea biruințelor şi jertfelor rodnice". Tema individului confruntat cu ideea morții apare în *Gânduri despre lume şi viață la greco-romanii din Pontul stâng:* „Indiferent de cultură, insul are o reacție aproape asemănătoare în fața neantului. Este pătruns de neliniştea metafizică, derivată din existența efemeră".

Finalul articolului se doreşte lămuritor pentru felul în care înțelege V.Pârvan istoria: „Cufudat în nisipurile mişcătoare ale istoriei, Pârvan le-a transfigurat reclădindu-le după configurația propriului spirit. Actul de contemplație istorică a putut deveni relevare a propriului

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

eu, reflectat în oglinzile istoriei, într-un cuvânt confesiune eroică. Concepția tragică asupra vieții și morții nu are legătură directă cu angoasa existențialistă, fiind altoită pe o atitudine eroică de tip eticist. Pentru a-ți cunoaște destinul ca individ, [...] este obligatoriu să accepți gestul eroic. Eroismul acesta este unul de cunoaștere, implicând un optimism [...] demn de stoicismul filozofului antic".

Tabloul literar al epocii se întregește prin publicarea de poezie, semnată de Ion Docheru, Valeriu Gorunescu, Ion Trandafir, George Acsinteanu, T. Onescu, Ștefania Plopeanu, Alexandru Protopopescu, Ovidiu Genaru, Vasile Botta, Ion Panait, Petru Vălureanu, Nicolae Motoc și Florin Muscalu, și prin fragmentele de proză, semnată de Eugen Lumezianu și Eugen Barbu.

Analizând Romanul *Martorii* (E.P.L.,1968) de Mircea Ciobanu, Al. Protopopescu îl consideră a fi „un argument pentru ceea ce s-ar potrivi să numesc *aventura* romanului românesc. O aventură nici prea nouă, nici prea tulburătoare, în rezultatele mai recente adeseori un reflex european, temperat aproape în fiecare din manifestările sale de o implacabilă condiție a balcanismului nostru epic". Și continuă: „Despre *Martorii* se pot spune, în complicitate cu autorul, lucruri paradoxale: roman fără structură, alcătuit din structuri planetare cu instabilitate de ochean. Autorul a sacrificat rând pe rând conjuncțiile dintre capitole, astfel încât întregul să sfârșească într-o stare de reflexivitate prelungită cu repere minime. Accentul cărții se mută deruntant de pe o frază pe alta, de la anchetatorul-personaj la anchetatorul teoretician, care cel puțin o dată își explică drama faustiană într-una din versiunile ei".

Finalul recenziei încearcă să explice esența cărții: *Martorii*, cartea însăși a devenit un fel de luptă cu lucrurile, creație enigmatică și ideală în care spiritul pare să înfrângă pentru o clipă materia înfiorătoare. Te desparți de ea cu sentimentul că ai ținut în mâini un superb foc de artificii".

Al. Protopopescu salută debutul editorial al prozatorului Eugen Lumezianu „ca pe o recoltă trecută în care semnele prevestitoare la probabilul belșug trebuie în primul rând subliniate. *Mersul ciudat al lucrurilor* (Ed.Tineretului, 1968) este un tipic volum de schițe, fiindcă schițele însele sunt, prin dimesiune, timp, ritm și personaje în cea mai deplină conformitate cu regulile genului". Analiza îi relevă recenzentului o predilecție a prozatorului pentru „faptul divers, fără să îngroașe liniile, trecând elegant printre cuvinte, pregătind un deznodământ care de cele mai multe ori nu este al narațiunii, al unui fond de evenimente logice, ci al unei stări, al unui dialog, al unui episod".

Despre Nicolae Dragoș aflăm, prin vocea lui Mihail Diaconescu, autorul articolului *Rațiune și tenebrele*, că „practică o creație reflexivă, insistent interiorizată, fără exultanțe sau gesturi spectaculoase, cutrerată de mari combustii interioare, sugerând trăiri devastoatoare, incendii sentimentale sau crize cutremurătoare ale gândirii preocupată de marile întrebări existențiale". Se analizează *Moartea calului troian* (E.P.L.,1968), o carte „plină de meditații asupra destinului omenesc și a rostului poetic în lume".

Volumul *Joc de umbre* (în colecția „Tomis", 1968), semnat de Sanda Ghinea, evidențiază „o poetă de o sensibilă notație, a cărei dezinvoltură lingvistică oferă șansele unei realizări trebuincioase în direcția unui anume lirism, mai mult comunicativ, mai mult de vrednică ambiguitate".

Ion Buzași recenzează monografia *Mihail Sebastian* (Ed.Tineretului, 1968), scrisă de Cornelia Ștefănescu care „încearcă o reconsiderare axiologică destul de îndrăzneață a operei lui Mihail Sebastian", în contextul în care „critica literară de ieri și de astăzi a tins să pună pe primul plan contribuția dramaturgului, mai puțin a romancierului și aproape deloc a eseistului. Adept al genului eseistic de demonstrație critică, [...] Mihail Sebastian este considerat ca aducându-și aici

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

contribuția cea mai viabilă a operei sale. [...] Scriitorul aduce în procesul de evoluție al dramaturgiei noastre moderne o notă inedită, cultivând un teatru psihologic de factură intimistă, învăluit în farmecul unei atmosfere nostalgice, teatru de la care se reclamă atâtea piese contemporane".

Micro-romanul lui Iosif Petran – *Contratimp* (E.P.L.,1968) – este pentru recenzentul A. Popescu, o carte „lipsită totalmente de analiză psihologică, adică de acel necesar balast al oricărei povestiri moderne".

Cu *Destine intermediare*, Florin Mugur propune „un univers poetic insolit prin aceea că optează pentru această pendulație între existența intensă, mistuitoare și încremenirea obsesivă în așteptarea destinului", arată V.Eugen, recenzentul volumului.

În *Temperament liric și inovație*, Ștefan Aug. Doinaș își plasează analiza sub semnul unei întrebări, formulate încă din primele rânduri: „Există un raport de echivalență între diversitatea temperamentelor lirice actuale și pasiunea pentru inovația formală? Cu alte cuvinte: este inovația un mijloc de afirmare a particularităților lirice, proprii fiecărui tânăr poet? Sau, din contra, există un singur mod de a inova, o tendință nediferențiată spre ceea ce e nou, care șterge tocmai deosebirile, atât de prețioase, dintre un tânăr poet și altul?"

Se analizează problema mimetismului, a imitației modelelor care nu garantează reușita și afirmarea: „Marele număr de poeți care-l imită astăzi pe Nichita Stănescu ne obligă să atragem atenția asupra un asemenea fenomen. Farmecul aparte al unei asemenea poezii [...] subjugă pe cei sensibili la modalitățile noi ale poeziei; prestigiul poetului impune, iar succesul său de public [...] îi creează fatalmente discipoli. O situație asemănătoare se petrece și cu poezia lui Marin Sorescu. [...] *Preluând modalitățile lirice* ale lui Stănescu și Sorescu, *adică inovând ca ei, tinerii poeți [...] nu mai inovează: ei cântă pe instrumente împrumutate, fiind victimele a ceea ce numim modă poetică*".

Pledoaria lui Doinaș se continuă pe aceeași linie până la finalul articolului unde reia ideea noutății în poezie: „noutatea unei lirici nu poate fi decât de substanță: ea înseamnă o nouă viziune asupra lumii și asupra omului, o nouă expresie dată unor adevăruri care se nasc odată cu noi – lucru foarte rar – sau sunt vechi de când lumea. E nouă lirica lui Nichita Stănescu, [...] e nouă lirica lui Marin Sorescu, [...] e nouă lirica lui Ion Alexandru. [...] Ceilalți care îi imită, crezând că vor ajunge la același rezultat, umblă împleticiți sub povara unor imagini sau expresii străine, mai grele pentru ei decât bolta cerului pentru umerii lui Atlas".

Cartea criticului Al. Protopopescu – *Exilul imaginar* (E.P.L.,1968) – este, pentru Nicolae Motoc, „fermecătoare prin lipsa de *spirit critic* cu care sunt adunate sub un titlu comun, relativ întâmplător, versuri de sertar, unele pur și simplu exerciții, crochiuri, altele, puține, piese bine articulate, rotunde, dar toate înregistrând cu oarecare fidelitate aventurile formării unei conștiințe poetice".

Problema originalității în artă este abordată în articolul *Despre originalitate*, semnat de Grigore Sălceanu care își începe demersul prin a explica în ce constă de fapt originalitatea și unde ar trebui să o căutăm: „Cine nu are dezvoltată conștiința valorilor și mai este și adeptul părerilor greșite, care circulă adesea în artă, este înclinat să vadă originalitatea într-o anumită formă de vers pe care a adoptat-o cineva, într-o anumită formă de strofă, într-o anumită muzicalitate. [...] Ele sunt inovații, desigur, meritorii, dar ele nu înseamnă un pas mai departe în literatură, în sensul apariției unor noi opere de valoare, ci reprezintă doar o inovare a tehnicii literare". Situația este ilustrată cu cazul lui Eminescu care „adoptând o muzicalitate existentă, și versuri ce s-au mai spus, este profund original. De ce? Pentru că această melodie a versului popular și cele câteva versuri de la începutul poeziei bănățene au trezit în sufletul lui Eminescu o

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)

gamă întreagă de sentimente. [...] Aceasta este originalitatea lui Eminescu. Suflul de viață dat cuvintelor, suflu care străbate în fiecare vers și, pe care nu-l putem defini". Exemplele nu se limitează doar la cazul lui Eminescu, ci continuă: „Înainte de Goethe s-au scris 20 de piese inspirate din legenda doctorului Faust. Goethe a reluat acest subiect și trecându-l prin flacăra închipuirii lui, din elementele folclorice, transformate de gândirea, simțirile și viziunea lui grandioasă, a creat o sinteză de poezie, dramă, filozofie și basm, atât de armonios închegate într-un tot unitar încât numai *Faust* al lui Goethe a rămas în vigoare pe scenele lumii".

Finalul articolului accentuează rolul criticii, al criticii adevărate care „are o misiune înaltă: aceea de a selecționa valorile literaturii și artei. Dar pentru aceasta, adevărații critici trebuie să o rupă cu favoritismul, să ajungă la o înaltă conștiință a valorilor".

Profitând de „apariția primelor două volume din *Istoria literaturii române,* editată sub egida Academiei", redacția revistei „Tomis" inițiază o rubrică care oferă specialiștilor în domeniu posibilitatea de a-și expune opiniile „legate de această temerară editare". Corespondența cu „distinșii colaboratori" vizează următoarele aspecte: principiile de bază ale alcătuirii unui tratat de istoria literaturii, relația dintre „istoria literaturii ca știință cu personalitatea pregnantă a istoricului literar", „calitățile și slăbiciunile istoriei literare cu autor colectiv și a celei individuale", „impresii referitoare la primele două volume ale *Tratatului de istorie a literaturii române"*.

Numărul din luna decembrie al revistei publică poezie (semnată de Ion Bănuță, Ioan Regman, Mariana Filimon, Aurelia Diaconu, Sanda Ghinea, George Acsinteanu, Octavina Georgescu, Veronica Stănei, Dumitru Bălăieț, Dumitru Mureșan, Aurel Stoenescu, Elena Cristea, George Mihăescu și Ion Chiriac) și fragmente de proză (sub semnătura lui Cicerone Cernegura, Ilie Tănăsache și George Cucură).

BIBLIOGRAPHY

Antofi, Simona, *General Dictionary of Romanian Literature - Obverse and Reverse Critical Reception*, în Oana Cenac (coord., edit.), International Conference of *Common Vocabulary/Specialized Vocabulary: Manifestations of Creativity of Human Language*, 6-7 iunie 2014, publicate în volumul *Manifestări ale creativităţii limbajului uman*, 2014, p. 13-19, ISBN:978-606-17-0623-5, WOS: 000378446400001

Antofi, Simona, *Contemporary Critical Approaches to the Romanian Political and Cultural Ideology of the XIXth Century - Adrian Marino, Al treilea discurs. Cultura, ideologie si politica in Romania /* The Third Discourse. Culture, Ideology and Politics in Romania, în Antofi, S., Ioana N., Necula, G., Ifrim, N., Crihană, A., (edit.), *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 4th International Conference on *Paradigms of the Ideological Discourse - The Dynamics of Terminologies and (Re)Shaping of Ideologies*, 2012, p. 22-28, DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.10.005, Galati, ROMANIA, 31 mai – 1 iunie 2012, **Accession Number** WOS:000361477200004

Ifrim, Nicoleta, *History and Identity in Post-Totalitarian Memoir Writing in Romanian, CLCWeb: Comparative Literature and Culture* (ISSN 1481-4374) http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/, nr. 16.1 / March 2014, Purdue University Press, revistă indexată ISI Art and Humanities Citation Index- http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol16/iss1/11/, **Accession Number:** WOS: 000333326200011**.**

„Tomis", 1968 (iulie-decembrie).

BDD-A29678 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:25 UTC)